

1

**Lausunto kaupunginhallitukselle ruotsin kielen opetuksen
kehittämisyhmän raportista ruotsin kielen opetuksen ja oppimisen
parantamiseksi eri koulutusasteilla**

HEL 2012-007966 T 12 00 00

Päätösehdotus

Opetuslautakunta päättäne antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Koulutusjatkumon vahvistaminen ja yhdenvertaisen oppimisen turvaaminen (Toimenpide-ehdotus I) vaatii monipuolisia kielivalintamahdollisuuksia sekä joustavaa kouluverkkoa, joka mahdollistaa erilaiset kielivalinnat. Helsingissä kouluverkko on jaettu alueittain siten, että eri alueilla on mahdollista opiskella monipuolisesti kieliä jatkumona. Englanti on ollut yleisimmin opiskeltu kieli vuosiluokilla 1-6. Vaihtoehtoisia kielivalintoja kuitenkin tuetaan siten, että oppilaan ei tarvitse opiskella englantia lainkaan alemmilla luokilla. Jokaisella alueella on yksi koulu, jossa englannin kielen voi aloittaa vasta 7. luokalta B-kielenä. A-kieleksi voi valita englannin, espanjan, ruotsin, ranskan, saksan tai venäjän. Vain vapaaehtoisen A2-ruotsin opetukseen kohdennettu valtion erityisavustus ei tukisi A1-kielenä ruotsia opiskelevia ja kielikylpyoppilaita. Ruotsin kielen varhennetun A-kielen opiskelun alkaen 1. luokalta aloittamisen tukeminen erityisavustuksella vahvistaisi ruotsin kielen valintaa. Tämä mahdollisuus vahvistaisi ruotsin asemaa osana monipuolista kielivarantoa.

Helsingin vahva kaksikielinen opetus luo myönteisiä rakenteita eri kielten opiskelun mielekkyyteen mm. suomi-ranska, suomi-englanti, suomi-espanja, suomi-viro, suomi-kiina, suomi-venäjä. Monipuolisista kielivalinnoista aktiivinen viestintä myönteisesti koko kaupungin tasolla vaikuttaa kielivalintoihin. Yksittäinen koulu tai oppitunti ei voi vastata tarpeeseen kertoa esimerkiksi ruotsin kielen opintojen tarpeellisuudesta. Hankkeiden mm. Viehko, Maailma koulussa ja Uudenmaan Kielitivolii II avulla Helsingissä on aktiivisesti luotu myönteistä, innostunutta kielten opiskelun ilmapiiriä.

Opinto-ohjaus on yksi alue, jonka kautta jatko-opintoja suunnitteleville kerrotaan ruotsin kielen osaamisvaatimuksista jatkokoulutuksessa ja työelämässä. Opinto-ohjaus on rajallinen yksin toteuttamaan tätä tehtävää. Kieltä opitaan parhaiten toiminnallisissa menetelmin ja onnistuneet oppimistilanteet ovat oppilaalle tehokkaimpia paikkoja oivaltaa opittavan asian tarpeellisuus jatko-opinnoissa ja työelämässä. Eri oppiaineiden välinen yhteistyö ja integrointi sekä autenttisen

oppimisympäristön hyödyntäminen on tehokas tapa kertoa ruotsin kielen merkityksestä jatko-opinnoissa ja työelämässä. Esimerkiksi peruskoulujen työelämään tutustumisjaksojen kehittäminen kielitietoisin tavoittein eri oppiaineiden yhteistyönä voi motivoida ruotsin kielen opiskeluun jatko-opinnoissa (Toimenpide-ehdotus I).

Digitaalisen oppimisympäristön kehittäminen on osa monipuolista oppimisympäristöä, joka kehittää toiminnallista kielitaitoa (Toimenpide-ehdotus II). Koulun avoin, yhteisöllinen ja vuorovaikutteinen toimintakulttuuri mahdollistaa oppimisympäristön, jossa oppilaita kuunnellaan ja heidän mielipiteitään arvostetaan. Näin oppilailla on mahdollisuus osallistua koulutyön suunnitteluun myös eri oppiaineiden osalta. Tämä on Helsingin kaupungin opetussuunnitelman lähtökohta.

Helsingissä tuetaan pohjoismaisen ja ruotsinkielisen kulttuurin elävyyttä erityisesti myös ruotsin kielen kielikylpyopetusverkoston avulla. Oppilaan on mahdollista valita jo päivähoidosta alkaen toiminnalliseen kaksikielisyteen perustuva ruotsin kielen kielikylpyopetus läpi esi- ja perusopetuksen. Helsingissä kielikylpyä voi opiskella vuosiluokilla 1-9 yhteensä 10 koulussa. Kielikylpyopetus on kielivaranto ja toiminnallisen kielen oppimisen toimiva toimintaympäristö, jota on tärkeää hyödyntää kaikkien vieraiden kielten opetuksen kehittämisessä.

Kielikylpyopetuksen tukeminen vahvistaa ruotsin kielen opetuksen kehittämistä myös A- ja B-kielen opetuksessa. Kielikylvyn opetusmenetelmässä oppilas oppii kielen kuulemalla ja käyttämällä sitä aktiivisesti. Toiminnallinen kaksikielisyys rakennetaan hyödyntämällä autenttista oppimisympäristöä myös koulun ulkopuolelle. Koulujen tukeminen koulun ulkopuolelle tehtävään yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa vahvistaa monipuolisen oppimisympäristön rakentamista ja luo oppimiselle mielekkyyttä (Toimenpide-ehdotus II).

Helsinki oli mukana valtakunnallisessa kielikylvyn TOKI -hankkeessa. Hanke vahvisti kokemusta, että kielikylpymenetelmä on hyvä ja tehokas tapa kielen opiskelun kehittämiseksi. Kielikylpyopetus avaa luonnollisella tavalla ikkunaa ruotsinkieliseen kulttuuriin Suomessa. Ruotsin kielen ja ruotsinkielisen kulttuurin tuleminen jo varhain mukaan lasten oppimiseen rikastaa oppimista monin eri tavoin sekä lisää osallisuutta kielellisesti rikkaassa kulttuuriympäristössä. Oppiainerajoja murtava tutkiva kielten oppiminen on avoin lähtökohta myös ruotsin kielen opetukseen. TOKI -hanke on innostanut ruotsin kielen ja ruotsinkielisen kulttuurin edistämiseen Helsingin kielikylpykouluissa. Helsingin kaupungin ylläpitämien peruskoulujen kielikylpyopetuksessa oli 20.1.2012 tilastojen mukaan vuosiluokilla 1-6 yhteensä 1 406 oppilasta, joista 6. luokkalaisia oli 212. Vastaavasti vuosiluokilla 7-9 oli 1 697, joista 7. luokkalaisia oli 99 oppilasta.

Laadukas kielikylpyopetus vaatii riittävää määrää kielikylpyopettajia, jotka voivat antaa opetusta ruotsin kielellä myös vuosiluokilla 7-9 kielikylpyjatkumon turvaamiseksi. Helsingissä on tarvetta opetuksen kentällä kielikylpyopettajien erikoistumisväylän kehittämiseksi niin lastentarhaopettajien, luokanopettajien kuin aineenopettajien osalta. TOKI -hankkeen tulosten mukaan Helsingissä kielikylpyopettajien tarve ja halukkuus kielikylpydidaktiseen täydennyskoulutukseen on ilmeinen opetuksen innostavuuden ja toiminnallisten menetelmien edelleen kehittämiseksi (Toimenpide-ehdotus II).

Helsingin kaupungin väestörakenteen kehitys tuo merkittäviä haasteita perusopetuksessa ruotsin kielen oppimisen kehittämiseen. Tämä on syytä ottaa huomioon kehittämistavoitteissa ruotsin kielen opetuksen osalta. Vuodenvaihteessa 2010/2011 Helsingin 0–6-vuotiaasta väestöstä oli äidinkieleltään muita kuin suomen- tai ruotsinkielisiä 13,4 % ja 7–15-vuotiaista 13,8 %. Tietokeskuksen vieraskielistä väestöä koskevan kaksi vuotta vanhan ennusteen mukaan vieraskielisen helsinkiläisen 0–6-vuotiaan väestön osuuden arvioidaan kasvavan 18,4 %:iin, 7–12-vuotiaiden 20,1 %:iin ja 13–15-vuotiaiden 19,5 %:iin vuoteen 2020 mennessä (Toimenpide-ehdotus III).

Opetus- ja kulttuuriministeriön raportissa todetaan, että yleensä päätöksen ruotsin kielen vapauttamisesta tekee rehtori. Helsingissä päätöksen oppiaineen opiskelusta vapauttamisesta tekee opetuspäällikkö. Helsingissä lähtökohtana on, että oppilasta ei vapauteta toisen kotimaisen kielen opetuksesta ilman, että opiskelun tuen eri muotoja on kokeiltu vähintään yhden lukukauden ajan ja oppilaalle ja huoltajalle on huolellisesti selvitetty päätöksen vaikutukset oppilaan tuleviin opintoihin ja työelämään sijoittumiseen. Keskeisenä perusteena on oppilaiden tasavertaisten jatko-opinto- ja työllistymismahdollisuuksien turvaaminen. Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta (Toimenpide-ehdotus III).

Oppilas voidaan vapauttaa perustelluista syistä toisen kotimaisen kielen opiskelusta ainoastaan, jos kyseessä on perusopetuksen päättövaiheessa maahan muuttanut nuori, jolla ei ole lainkaan kielten opiskelutaustaa ja jonka opiskeluväylät ja koulutausta ovat puutteelliset ja perusopetuksen oppimäärän suorittamisen on oppilaalle erityisen haasteellista. Jos oppilas on käynyt peruskoulun vuosiluokkia 1-6, oppilasta ei pääsääntöisesti vapauteta, kuten ei myöskään 9. luokalla olevaa oppilasta, joka on opiskellut toista kotimaista kieltä alemmalla vuosiluokalla. Maahanmuuttajataustaisen oppilaan arvioinnin tulee olla joustavaa. Kokonaisuudessaan arvioinnin kehittäminen ruotsin kielen opetuksessa on keskeinen osa ruotsin kielen opetuksen kehittämistä ja innostamista osaksi perusopetuksen rakenteita (Toimenpide-ehdotus III).

28.08.2012

POL/1

Esittelijä

Opetuslautakunnalta on pyydetty lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön laatimasta raportista koskien ruotsin kielen opetuksen ja oppimisen parantamista eri koulutusasteilla.

Esittelijä

linjanjohtaja
Outi Salo

Lisätiedot

Tuulia Tikkanen, opetuskonsultti, puhelin: 310 88047
tuulia.tikkanen(a)hel.fi

Liitteet

1 [OKM:n julkaisu, Toiminnallista ruotsia](#)